

УДК 351.713

Олександр Сергійович ВАЖИНСЬКИЙ,

*ад'юнкт Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків;
ORCID:<http://orcid.org/0000-0001-9288-2490>*

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Інформація, як і інформаційні системи існували з моменту появи суспільства, оскільки на будь-якій стадії розвитку суспільства виникала потреба в його управлінні. У кожній з інформаційних систем здійснюється робота в таких напрямках: виявлення інформаційних потреб; добір джерел інформації; збирання інформації; аналіз інформації із зовнішнього та внутрішнього середовищ; опрацювання інформації, оцінка її повноти та значимості і подання її в зручному вигляді; виведення інформації для надання її споживачам або передачі в іншу систему; використання інформації для оцінки тенденцій, розроблення прогнозів, альтернативних рішень, вироблення стратегії тощо.

Діяльність Державної фіскальної служби України (далі – ДФСУ) побудована на великих обсягах різноманітної інформації. Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі органів ДФСУ є важливим видом допоміжної діяльності в здійсненні ними своїх функцій. Інформаційна система є обов'язковою складовою процесу організації управління ДФСУ та містить такі частини:

- а) економічну інформацію, розміщену на відповідних носіях, організованих певним чином;
- б) методи, способи, технічні засоби й технології збирання, опрацювання, зберігання, пересилання інформації та її надання підприємствам-користувачам.

Інформаційна система є обов'язковою складовою процесу організації управління ДФСУ та містить такі частини: а) економічну інформацію, розміщену на відповідних носіях, організованих певним чином; б) методи, способи, технічні засоби й технології збирання, опрацювання, зберігання, пересилання інформації та її надання підприємствам - користувачам. Залежно від застосування технічних засобів опрацювання інформації розрізняють ручні, механізовані та автоматизовані інформаційні системи.

Метою інформаційного забезпечення ДФСУ є одержання на базі зібраних висхідних даних опрацьованої, агрегованої інформації, яка має слугувати основою для прийняття управлінських рішень. Досягнення цієї мети передбачає вирішення низки завдань, таких як збирання первинної інформації, її зберігання, перерозподіл між структурними підрозділами органів і їх працівниками, підготовка до переробки, власне переробка, надання

суб'єкту управління в переробленому вигляді, аналіз, забезпечення прямих і зворотних зв'язків у її циркуляції тощо. При сучасних потоках інформації ефективно вирішення цих завдань неможливе без використання засобів обчислювальної техніки та нових інформаційних технологій.

Робота ДФСУ ґрунтується на власній інформаційній системі. Структурними елементами такої системи є: зосередження у відповідних інформаційних масивах (банках даних) відомостей, необхідних для здійснення основних функцій ДФСУ та управління структурними підрозділами її системи; джерела отримання цих відомостей і схеми потоків інформації; засоби обліку, зберігання й переробки інформації; канали зв'язку і передачі інформації, персонал суб'єкта й об'єкта управління, що забезпечує діяльність інформаційної системи [1].

Інформаційна система ДФСУ має ряд особливостей, які одночасно називають її проблемами. Зокрема, спостерігається надмірно велика розмірність завдань, цьому сприяє невпинне зростання кількості платників податків і лібералізація законодавства (наприклад, дозвіл мати необмежену кількість банківських рахунків). Усе це підвищує функціональну і географічну мобільність суб'єктів підприємницької діяльності. На сьогодні інформаційна модель реєстраційних даних юридичної особи нараховує близько 150 реквізитів за наявності в Державному реєстрі понад 800 тис. юридичних осіб, а Державний реєстр фізичних осіб нараховує більше 42 млн записів. Великими є обсяги тіньової економіки, породжені надмірним податковим навантаженням через недосконале законодавство. Окрема проблема – це існування «фіктивних» підприємств і так званих конвертаційних центрів. Зазначені фактори вимагають від органів ДФСУ здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів. Усе це вимагає значної за своїм складом і обсягом додаткової інформації від цілого ряду відомств і організацій. Крім проблеми великого обсягу робіт із введення інформації, залишаються невирішеними питання електронного стандарту обміну документами, оскільки юридичні колізії органів ДФСУ із платниками податків вирішуються в господарському суді. Значно ускладнює проблему обміну інформацією між рівнями системи, особливо в умовах відсутності достатньо розвиненої корпоративної телекомунікаційної мережі, гетерогенність існуючої трирівневої інформаційної системи. Нарешті, надмірно ускладненим є адміністрування

податків як наслідок досить складного, щоб не сказати заплутаного, податкового законодавства, яке перебуває в стані постійних змін і доповнень, що, у свою чергу, постійно вимагає відповідних термінових змін у програмному забезпеченні [2].

Отже, на сучасному етапі розвитку економіки успіх діяльності ДФСУ багато в чому залежить від ефективності функціонування автоматизованої інформаційної системи.

Таким чином, пріоритетним завданням ДФСУ є інформатизація органів ДФСУ, широке використання інформаційних технологій та розбудова інформаційної системи. Структура автоматизованої інформаційної системи, як і структура самих органів ДФСУ, є багаторівневою та багатофункціональною.

Основні завдання інформаційних систем:

- постійне поповнення необхідною інформацією;
- своєчасне забезпечення відповідних споживачів достовірними даними;
- збирання, обробка даних про стан та результати роботи об'єктів управління для інформування вищих органів управління;
- аналітична обробка інформації, необхідна для прийняття управлінських рішень.

До професійних баз даних, що можуть використовуватися в органах ДФСУ, можна віднести бази:

- даних первинних і звітних даних з податкових надходжень у розрізі розділів та параграфів бюджетної класифікації, бюджетів, територій, часових періодів по регламентованих звітних формах;
- оперативних даних із податкових надходжень;
- листів, прецедентів, відповідей, пропозицій з податкового законодавства;
- похідних та інтегрованих даних на основі звітних форм;
- документів внутрішнього використання різного призначення;
- документів внутрішнього користування різного призначення та інші. Особливістю останніх баз даних є те, що вони активно використовуються всіма підрозділами ДФСУ [3].

Інформаційно-аналітичне забезпечення ДФСУ має здійснюватися комплексно із проведенням таких проблемно-цільових досліджень: вивчення факторів і механізмів утворення тіньової економіки й оцінка її обсягів; виявлення й оцінка загроз економічній безпеці в податковій і бюджетній сфері; виявлення характерних способів і схем здійснення податкових правопорушень; вироблення рекомендацій щодо запобігання податковим правопорушенням; вивчення каналів та способів приховування об'єктів оподаткування в процесі зовнішньоекономічної діяльності і вироблення рекомендацій із повернення прихованих коштів; дослідження соціально-економічних наслідків порушень податкового законодавства й ін.

Список бібліографічних посилань

1. Стаценко-Сургучова І. С. Забезпечення інформаційної безпеки в органах державної податкової служби // *Держава та регіони*. 2007. № 1. С. 326—328.
2. Синьогуб К. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення Державної податкової служби України: мета, принципи, особливості // *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 1. С. 120—128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2012_1_143 (дата звернення: 30.05.2017).
3. Стаценко-Сургучова І. С. Концепція модернізації інформаційно-аналітичної служби податкових органів України шляхом інформатизації оперативної діяльності // *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 12 (132). С. 21—22.

Одержано 12.06.2017

УДК 342.51

Віктор Анатолійович ВОЛКОВ,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

**СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО З'ЯСУВАННЯ ЗМІСТУ КОМПЕТЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ
ТА КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ**

Оптимізація процесів державного управління у сферах обігу наркотичних та лікарських засобів призвела також до упорядкування системи державних органів, які відповідають за цей напрям роботи. У серпні 2015 року було затверджено Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, як центральний орган виконавчої влади, який виконує завдання з реалізації державної політики у сферах контролю якості та безпеки лікарських засобів, медичних виробів та обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу. Цей орган був реорганізований шляхом злиття Державної служби з лікарських засобів та Державної служби з контролю за наркотиками, а отже державою оновлені сфери діяльності та коло питань, які він буде вирішувати. Ці напрями функціонування державних інституцій у науковій літературі міцно асоціюються із поняттями «повноваження» та «компетенція», що зобов'язує наукову спільноту приділити увагу особливостям та змісту компетенції Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками.

Під терміном компетенція більшість вчених розуміють сукупність кількох елементів. Перший з них має назву «повноваження» – перелік визначених нормативними актами прав та обов'язків відповідного державного органу, а також «предмети відання», під якими частіше розуміється коло питань, які вирішує відповідний орган шляхом реалізації відповідних прав і обов'язків. До цих елементів вчені ще додають функції, завдання, відповідальність, форми, методи діяльності.